

En kompletterande del om Danscentrum och den samtida danskonstens historieskrivning

På 70-talet etablerades fria grupper på dansområdet och med dem Danscentrum. På 80-talet expanderade verksamheten kraftigt. Historieskrivningen i Danscentrums medlemstidning är härligt påminnande och viktig för vår samtidshistoria. Men jag tycker samtidigt att den exkluderar mycket i den utveckling som präglade tiden, både konstnärligt och kulturpolitiskt. Här följer några ord för en del av det som fattas i det tillbakablickande numret av Nutida dans 1-2 2006.

Ett viktigt forum, också för det som präglade Danscentrums verksamhet var Fylkingen och Fylkingens samarbete med Moderna Museet. Verksamheten på Dramaten, som omskrivs i tidningen, var en del. Fylkingen och Moderna Museet en annan.

För danskonstnärer innebar Fylkingen en möjlighet att experimentera, utveckla samarbeten med andra konstområden och möjlighet att ge föreställningar utan att publiksiffror och recetter blev avgörande. I det perspektivet har Fylkingen haft en liknande betydelse för svensk nutida danskonst som Judson Church och Judson Dance Theatre hade för den postmoderna dansens utveckling i USA. Då tänker vi också på den gästspelsverksamhet föreningen drev innan etableringen på Östgötagatan, då Fylkingen i samarbete med Moderna museet inbjöd personer som t.ex. Merce Cunningham och John Cage. Tänk vilka rörelser som sattes igång av detta!

Dansen kräver betingelser som gör vissa rum mer åtråvärda än andra. Dansen behöver rymd, en öppen yta och dansarens kropp ett bra varmt golv med svikt. Så - Fylkingens fysiska rum på Östgötagatan var idealiskt. De mörklila väggarna inneslöt arbetet i koncentration. Det var ett rum att gå vilse i, ett rum där förvirringen också fick plats. Det mänskliga klimatet möjliggjorde arbetet. På Fylkingen fanns den nyskapande musiken, litteraturen, bildkonsten och performance traditionen från Fluxusrörelsen. Sivert Lindblom, Peter Schuback, Villy Granquist, Beth Laurin, Kristine Schulz, Mats Persson, Bo Rydberg, Olof Thiel, Leif Elggren, Dror Feiler och Tommy Zwedberg för att nämna några. Sten Hanson vandrade ständigt av och an och i hans kölvatten vandrade än den ena, än den andra. Spännande och stor kollisionsrisk! Vi var alla på väg.

Margaretha Åsberg hade länge varit verksam på Fylkingen, bl.a. en period som ordföranden för denna sammanslutning av konstnärer. Hon hade 1979 just gjort föreställningen Pyramiderna på Moderna museet och bildat sin ensemble. Dansarna gick, föll, sprang och blottade sina kroppar. 1980 presenterades Fragment av en kub med Sivert Lindbloms blyremсор och Bård Breiviks träklykor. Det prövades gränser där i det lila rummet. Ett verk av Margaretha som följdes av flera 1980-1985. Eva Lundqvists gav föreställningar med Vindhäxor. Rörelsen bara pågick. Rummet fylldes av snurrandet... runt, runt, runt. En sällsam upplevelse.

Under 80-talet var många koreografer verksamma på Fylkingen, t.ex. Per Jonsson, Susanne Valentin, Irene Hultman, Björn Elison, Anne Külper, Margaretha Åsberg, Susanne Jaresand och undertecknad. Många spännande arbeten presenterades och nya samarbetsformer växte fram. Jag tänker på Per och Irenes samarbeten inom performance gruppen Firework. Anne, Per, Björn och Irene gjorde många spännande föreställningar tillsammans (minns ni när de tältade där?). Susanne Jaresands (då Håkanson) häftiga möten med Dror Feilers musik. De fick något nytt att växa. Mina verk i samarbeten med tonsättare och bildkonstnärer. Allt skulle prövas. 1985-1988 arbetade jag i programrådet och många beställningar på nya verk av olika koreografer tecknades. Flera producerade sina verk på Fylkingen och visade dem sedan på Kulturhuset, Moderna dansteatern, Moderna Museet eller på turnéer ute i landet.

Sommaren 1977 var Jeff Slayton gäst i Fylkingens lokal på Östgötagatan, Danscentrum och Fylkingen arrangerade gemensamt sommarkurs och föreställning. Sommarkurser arrangerades sedan

under flera år med Albert Reid, Karen Levey och Jeff, alla som representanter för Cunninghams teknik i träning. Ett viktigt komplement till övrig modern dansträning som i Stockholm dominerades framförallt av Graham- och Limon teknik.

Andra minns annat.

Den samtida danskonsten utvecklades starkt under 80-talet. Mycket av denna utveckling var koncentrerat till miljön kring Fylkingen. Den nyskapande dansen fick där ett fredat rum. Många konserter och föreställningar var förskräckligt dåliga, andra fullkomligt lysande.

Samtidigt etablerades Moderna Dansteatern och E.L.D. 1985, Dansens hus projekteras och Kulturhuset presenterade alltmer dans. Stockholms Dansteater var namnet på den gästspelsverksamhet som föregick etableringen av Dansens hus. Det var Stockholms dansteater under ledning av Jan Zetterberg som på 80-talet bjöd in t.ex. Pina Bausch vars föreställningar starkt påverkade utvecklingen i det fria danslivet.

Vi var många som demonstrerade, uppvaktade politiker och FSK bildades. Jag var föreningens första ordförande 1986-1989 och drev koreografemas frågor gentemot Teaterförbundet, Riksteatern, KLYS, AMS och Danscentrum.

KODA 7 var namnet på den studio som startades av 7 koreografer på Norrtullsgatan 7. Birgitta Egerbladh, Osnat Opatowsky, Anne Külper, Per Johnson, Linda Forsman, Nina Lundborg och undertecknad gick samman och byggde 1985 en studio för att få en hemvist för sitt arbete. Tyvärr fick vi inga hyresbidrag och 1987 tog Danscentrum över lokalen (detta är samma lokal som E.L.D. byggde om till Forum för ny koreografisk scenkonst 1997).

E.L.D. etablerade 1989 egen studio, kontor och verkstad i Bromma. Ensemblen hade då haft kontinuerlig verksamhet i fyra år och kunde med etableringen utveckla repertoarverksamheten. Turnékonceptet Dans i en vecka presenterades 1988 och kom att medverka till utveckling av nya arrangörsmodeller och publikarbete i hela landet.

1985 flyttade Fylkingen till Münchenbryggeriet. De som flyttade byggde för framtida rum. Det finns de som påstår att kaos och kris är förutsättning för kreativitet. Dessa komponenter var ständigt närvarande på Fylkingen.

Verksamheten på Fylkingen förändrades under slutet av 80-talet. Improvisationsmusiken dominerade. Föreningen växte kraftigt. Många som "börjat" på Fylkingen hade blivit mer etablerade och flyttade ut till andra rum. Margaretha Åsberg verkade på Moderna dansteatern, jag på E.L.D. Per Johnson tog uppdrag på institutioner osv. Andra koreografer och dansare tog över på Fylkingen.

Detta var några kompletterande rader om dansen på 80-talet. Ord om det som bidrog till att utveckla också Danscentrums verksamhet. Att som konstnär befinna sig i de irrationella världar där växandet bor, kräver mycket mod. Forum som Fylkingen, WELD (tidigare E.L.D.) och Danscentrum, som drivs av konstnärerna själva, kan inrymma den förståelse arbetsprocessen behöver.

För den unga generationen är det viktigt att få del en historieskrivning som är så komplett som möjligt. Minnen är alltid subjektiva, men formalia som personer, årtal, organisation och ekonomi finns dokumenterade. Att veta vad som bidragit till att Danscentrum idag är den organisation vi känner den som, att veta när Moderna Dansteatern och Dansens hus startade, att WELD är fortsättningen på den historia E.L.D. tecknade, att Fylkingen fortfarande är ett forum av och för nyskapande konstnärer – är viktigt för att kunna orientera sig i det samtida danskonstområdet.

Efva Lilja,
Koreograf, professor och sedan januari 2006 rektor för Danshögskolan.